

en de avondver-
aan vanwege de
s alle bezwaren
zijn dienst ver-

neente niet veel
zwakking; zelfs
nuspreek in de
ei 1909, over de
e oordeelen de
te kracht wekte
de vreeze Gods.
den kansel was

dag van zijn ar-
dagaur deed hij
noeidheid rustte
na in de Oude
dat het de laatste
li en zijn zonen,
ij bij het opstaan
ie het raadzaam
roepen. De voor-
baat te zullen
dat hij spoedig
was de zwakke
it wie hem op-
ten vreezen hier
doen te hebben,
en te komen,
n zijn ziekte. Als
a te sterken tegen
king, ried de ge-
heerlijke buiten-
het organisme te
rd bracht echter
aanval deed de
patiënt begon te
te zullen komen.
dan ook de terug-
laatste periode

ispen geleden, en
ar en bang. Want
ad, had zulk een
hoopte hij nog
en en vergunnen
ing, te hervatten
hij dien wensch
prijsgeven moest,
og een afscheids-
nen richten.
zijn huisgenooten

zoover exegetisch
in den gedachten-
den naam voor
ie naam ontleend
van de verach-
verachting van
hij geloofde in
ofeteerde. Ook die
n een van haar
rtkomen uit iets.
Zoo komt Mal-
Spruite.

elang, dat reeds
ntische plaatsen.
11:1, Jer. 23:5
nisch verklaarde,
die de rabbijnen
cht, Hem noemde
Spruite²⁾, dan
het Nazareth, het

is Jezus dan in
ijk motief is Hij
eren weer voor-
ervulling van de
seerde vervulling
gelijken op elkaar
en die toch zóó
eit van het leven
w bewijs, dat wij
gen der vervul-
e, die naar Gods
n, zullen kunnen
rrectie van onze
ng, pas geraken
n onzen omgang
eeren.

— hoewel vervul-
soortige voorspel-
egging van Micha
an Jes. 11:1¹⁾—

proclamatie van
el uit den hemel

niet tegen hem te beginnen, totdat hij eindelijk zelf dat onderwerp aanroerde, vragende, waar ze zouden moeten gaan wonen, als hij niet meer in den actieven dienst was. Mevrouw dacht ergens buiten, b.v. in Bussum. Maar hij bleef aan zijn geboortestad gehecht. Liefst zou hij dan maar een bovenhuis aan de Bloemgracht betrekken. Die gracht riekte wel eens kwalijk, maar daar zou hij wel aan wennen.

Toen echter het aanstaande scheiden zich al meer voor zijn geest begon af te teekenen, heeft hij bevel gegeven aan zijn huis en bevel gegeven van zijn geboorte. Zijn oudste zoon was steeds een voorwerp van zijn bijzonder gebed geweest. „Nu ik niet langer voor hem bidden kan, moeten jullie het maar doen”, zei hij tot zijn beide andere zonen. Ook nam hij zelf alle beschikkingen voor zijn begrafenis.

Den dag van zijn drie-en-vijftigste ambtsbediening heeft hij nog mogen beleven en ook den 27en Augustus, zijn jaardag, nog met bewustheid herdacht.

Veel last had hij op zijn ziekbed van zondige gedachten. En zoo doorleed hij zijn ellende als een arm zondaar, die alleen door genade in den hemel zou komen.

Om officieel bezoek gaf hij niet veel. Maar op een Zondagmiddag had hij een sterke begeerte naar een laatste ontmoeting met zijn hooggeschaten ambtgenoot, Ds B. van Schelven, die dan ook per rijtuig gehaald werd en toen met den zieke gesproken en gebeden heeft.

Het smartelijkst in zijn lijden was voor de omstanders de verwarring van gedachten, waarin zijn rijke fantasie en zijn schat van herinneringen steeds nieuwe stof gaven tot voortdurend spreken. Nu en dan brak echter een helder oogenblik aan. Het was dan een aandoenlijk, rijk genot hem te hooren spreken van zijn vaste en eenige hoop op Christus. „Mijn grond is slechts vrije genade, door het eeuwig welbehagen”. „Alles, alles vrede door het bloed des kruises”.

Op den voorlaatsten avond zijn levens, na twee aanvallen van bewusteloosheid, was zijn ziel vervuld met de toekomstige heerlijkheid, en hoorde men hem fluisteren van een wereld zonder zonde, waarin God alles in allen is en wij aanbidden, ziende het aangezicht Gods en der engelen. Opeens zei hij: „Ik heb de engelen in den hemel hooren zingen; nu wil ik ook zingen”. En toen zong hij Psalm 25:1.

Toen eindelijk de laatste morgen aanbrak, heeft deze van der jeugd aan doodbrakende Heman met

en van den engelenzang en van de herders en de wijzen — en ja, ook van Herodes' beulen. Maar in elk geval, daar wordt de Christus au sérieux genomen.

Maar Nazareth, dat is de stad (dat zeggen tenminste Mattheüs en Lucas, maar ze schijnen zich aan te sluiten aan Palestijnsch spraakgebruik, dat „stad” heet wat men gewoonlijk een dorp noemt) waar Jezus verborgen was en niet geteld. In Bethlehem is Hij geboren, uit vleesch en bloed van ons menschen, maar Hij is er ook erkend als Zaligmaker van ons menschen. Maar in Nazareth vonden ze, dat er van Hem vooral geen drukte moest worden gemaakt. Daar was Hij waarlijk onzer één en vast niet meer. Daar heeft hij de armoede van 't bekrompen menschenleven geproefd.

Eens, toen de schare in Galilea reeds verrukt was over Zijn woorden en wonderen, kwam Hij in Zijn „vaderland” (Matth. 13:54—58, Mark. 6 vs 1—6). Daar had men ook gehoord van den naam, dien Hij zich gemaakt had. Maar ze trokken zich van Hem doodkalm niets aan, totdat het sabbat was en Hij in de synagoge tot hen spreken ging. Toen ging zijn Woord tot hun ooren in en het eischte. Hij wilde ze daaraan onderwerpen en hun zielen eraan binden. Maar — wil Hij dat? Hij? Net of ze zijn vader en moeder niet kennen. Daar kennen ze Hem te goed voor. De één is met zijn zuster getrouwd en de ander doet zaken met zijn broer. Wat wil die Jezus? Waar heeft Hij dat vandaan, die krachten en die woorden? Hij is toch ook maar een Nazaraeër!

Bethlehem kent het enthousiasme van het „publiek”. Daar is een Koning geboren en die het weten, juichen. Daar is de beweging van een koningsstad. Doch het zal geen residentie worden van den nieuwen Koning. De Schriften over den Spruite uit den afgehouwen tronk en van de scheut uit de dorre aarde brengen Hem naar Nazareth. Daar duiken de menschen onder in het troebele moeras van de dorpsgeschiedenis en van de praatjes, die er over zijn familie en zijn afkomst gaan.

Bethlehem heft Hem omhoog. Een mensch, maar een prins! Zou Hij ook meer dan een mensch zijn? Doch Nazareth drukt Hem neer. Een mensch, maar meer mag Hij niet zijn. Wat Hij meer te wezen blijkt, wordt er weggepraat door het uitspinnen van al wat menschelijk aan Hem is. Nazareth houdt Hem onder. Daar heeft Hij geleerd, wat het is, van al die velen en die kleinen er één te zijn. Dit is het ook wat geschreven is: „En Jezus nam toe in wijsheid” (Luk. 2:52).

Het apocriefe evangelie, dat „de kindheidsge-

bewustheid, ofschoon slechts weinig uitende, al de momenten van het sterven doorstaan. Met stervende lippen sprak hij nog: „Ik heb gedaan”. En een oogenblik daarna: „Ik zal Zijn Naam...” Toen hief hij zijn hand omhoog, naar den hemel wijzend. En zoo is hij door het geloof tot zijn rust ingegaan.

Zijn trouwe gade werd gesterkt om met eigen hand zijn oogen te sluiten.

Het overlijdensbericht luidde als volgt:

Heden is in zijnen Heere en Heiland tot onze diepe droefheid ontslapen onze geliefde Echtgenoot, Vader, Behuwd- en Grootvader, de WelEerwaarde Heer

WILLEM HENDRIK GISPEN,

Dienaar des Woords bij de Gereformeerde Kerk van Amsterdam, Ridder in de Orde van Oranje-Nassau, in den ouderdom van 76 jaar.

Zijn lijden was smartelijk, zijn heengaan in vollen vrede.

Amsterdam:

J. GISPEN—VAN DELDEN.

Rotterdam:

J. J. GISPEN.

W. A. GISPEN—HELDER.

Amsterdam:

M. P. GISPEN.

Nijkerkerveen:

J. J. SCHOLTEN—GISPEN.

L. SCHOLTEN.

Zwolle:

W. H. GISPEN Jr.

A. M. C. GISPEN—v. d. DUSSEN.

Barneveld:

J. GISPEN.

F. GISPEN—KOLKERT.

en Kleinkinderen.

Amsterdam, 23 September 1909.

Teraarbestelling Maandag 27 September a.s. 's namiddags halftwee op de Nieuwe Oostbegraafplaats.

Op uitdrukkelijk verzoek bloemen noch kransen.

Op den begrafenisdag hield aan het sterfhuis Ds Neyens, die den overledene bij zijn intrede in Amsterdam bevestigd had, een huisgodsdienstoele-

schiedenis des Heeren van Thomas den Israëliet¹⁾ heet, heeft dezen stand van zaken wel zeer slecht verstaan. Het laat Hem daar in Nazareth het eene wonder na het andere doen in zijn kindische jaren. En vaak nog zijn die apocriefe wonderen de uiting van een eigenwijzen en driftigen geest en van een bazig, boosaardig jongenshart.

De Joden, die eens, naar Joh. 7:40—42, debatteerden over de plaats van zijn herkomst in verband met de pretenties, die Hij voerde, hebben deze dingen beter verstaan, dan de man die zich achter Thomas verschoot, om zijn fantasterijen den volke te verkondigen. Er waren er die zeiden, en zeggen moesten, omdat ze in Hem geloofden en van Hem zagen wat nog nooit gezien was en wat den grooten roem der profeten van oud-Israël nog ver te boven ging, — er waren er die zeiden: Dat is de Christus. Dat is geen profetisch woord alleen, maar dat is vervulling van het profetisch woord. Maar anderen achtten dan toch zijn herkomst zeer bedenkelijk. Zal dan de Christus uit Galilea komen? Ze spraken maar niet van Nazaraeër. „Galileër” klonk voor den pretendent van Davids glorietroon al bespottelijk genoeg. Moest die Christus geen Bethlehemiet zijn?

Hier wordt openbaar opnieuw de zin van den uittocht uit Bethlehem over Egypte naar Nazareth. De Christus is Hij. En recht heeft Hij op Davids troon. Te Bethlehem, in Judea gelegen, is Hij geboren. En Jozef, de zoon van David, stond als vader bij zijn kribbe. Maar wonend onder ons, droeg Hij onze smaadheid ten volle. Nazareth! „Kan uit Nazareth iets goeds komen?”

Nazareth! Dat is een van de wapens, waarmee de tegenstander, dien Hij ontmoeten moest, Hem te lijf zou gaan. Alles aan Hem en in Hem moest lijden, om al onze zonde en schande te verzoenen. De schande, dat wij, koningskinderen, niet in een paradijs geboren zijn en niet in de schaduw van een troon, maar dat wij in deze van nature kale en naakte en booze wereld geboren werden; de vloek van ons geslacht, moest Hem pijnigen. Bethlehem, hoewel Herodes' beulen Hem er zochten, was nog te goed voor Hem. Het was tezeer de stad van David en van Jozef, die op de koningslijst zijn naam had staan. Nazaraeër moest Hij heeten, naar de stad van zijn moeder, en van zijn broers en zusters en van al die gewone menschen in een uithoek van het heilig land.

Polemiek ligt in den naam Nazaraeër niet. Men noemde vaker iemand naar zijn „vaderland”. Maar er ligt verachting in. Dat is erger dan de openlijke strijd. Het is kleinzielige vijandigheid. Ze durfden Hem niet aan. In Nazareth niet en in Jeruzalem al net zoo min. Toen zeiden ze: „Nazaraeër!” Met een spottlach was de zaak afgedaan!

ning. Uit 1 Thess. 4 putte hij woorden van troost voor de weduwe, de kinderen en verdere bloedverwanten.

Voor de welbekende woning van Ds Gispén in de Spinozastraat stond een groote menigte, in eerbiedige stilte te wachten, totdat zijn stoffelijk overschot werd uitgedragen. Op dat oogenblik gingen vele hoeden en petten af als een laatste groet aan den geliefden prediker. Een vijftal rijtuigen volgde de lijkkots.

Toen de lijkstoet bij de geopende groeve aankwam, was daar zóó'n schare van belangstellenden tegenwoordig, als men zelden, misschien nooit op een kerkhof bijeen zag. De toeloop was zóó groot, dat er in de omgeving van het graf een sterk gedrang ontstond. Gelukkig had men den wijzen voorzorgsmaatregel genomen, om de naburige grafzerken alle met planken te bedekken om beschadiging door de opdringende menschenmassa te voorkomen.

Namens den kerkeraad van Amsterdam herinnerde Ds Neyens nu aan de heerlijke gaven van verstand en hart, waarmee God Ds Gispén gesierd had. Vervolgens trad Prof. L. Bouman naar voren om namens de Gereformeerde Ziekenverpleging, van wier bestuur de overledene voorzitter was, te herdenken het diepe medegevoel dat Ds Gispén had voor hen die lijden. Daarna voerde Ds J. J. Westerbeek van Eerten het woord namens de kerkeraden van Kampen en Zwolle. Hij herinnerde o.m. aan den tijd der cholera-epidemie in 1866, toen Gispén avond aan avond voor stampvolle kerken optrad. Ten slotte betuigde Ds W. H. Gispén Jr namens de familie dank voor de onderhouden belangstelling. Namens zijn vader had hij in opdracht aan de gansche gemeente dit te zeggen: „Als een arm zondaar ben ik in mijzelven verloren, maar door de vrije genade in Jezus Christus vind ik naar Gods eeuwig welbehagen behoudenis”.

Met dankgebed door Ds Neyens en het zingen van Psalm 89:8 door de talrijke menigte, eindigde deze indrukwekkende plechtigheid.

In de Amsterdamsche Kerkhede van 9 October plaatsten de predikanten W. H. Gispén en J. Gispén nog een laatste woord van hun Vader, waaraan zij de betuiging toevoegden: „Onze smart is groot; onze troost is rijk”.

Zoo beschreven we dan tot op zijn uitvaart, dezen man van waarlijk „singuliere” gaven. Op die gaven droeg hij nimmer roem. In beminne-

Dat is het, waarom de naam Bethlehem verbleeken moet. Het volle ingaan onder den vloek en den hoon is voor Hem weggelegd.

Intusschen, uit den afgehouwen tronk komt een rijtje voort. Uit de dorre aarde spruit een scheut op. „Nazaraeër!”, „de Nosri!” zeiden er sommigen en ze waren klaar met Hem en gingen over tot de orde van den dag der andere gevloekte dingen, die hen toch meer boeiden. Maar anderen zeiden: Nosri, dat is Néser, dat is Spruite. „Hij zal de armen met gerechtigheid richten en de zachtmoedigen des lands met rechtmatigheid bestraffen; doch Hij zal de aarde slaan met de roede zijnsmonds, en met den adem zijner lippen zal Hij den goddelooze dooden.” (Jes. 11:4). „Wel”, zegt Mattheüs tot zijn lezers, die Hebreewsch kenden en de rabbijnen gehoord hadden in hun methoden van exegese, „het is toch nog zoo vreemd niet, dat die Jezus Nazaraeër heet. Hij kan de Christus niet zijn, zeggen ze, omdat Hij uit Galilea is. Maar hebt ge dan Jesaja niet gelezen, die zegt, dat Hij juist Nazaraeër heeten moet?”

Zoo zijn Nazareth en Bethlehem verbonden. Nazareth, dat is zijn wonen onder ons, een Kind der simpelens, een Man van smarten. Maar Hij is ook uit Bethlehem. Daar kwam Hij onder ons, vol verholde majesteit. En daar lagen de banden aan zijn volk. Deze koning is als Nazaraeër groot geworden. Aan zijn kruis heeft Hij gehangen als „Jezus de Nazarener”, maar ook als „de koning der Joden”.

Bethlehem, nu blijkt uw grootheid weer. De Néser, de Spruite is in u geboren, „die een Heerscher zal zijn in Israël” (Micha 5:1).

Toen Jezus te sterven hing voor zijn volk, lazen de Joden boven zijn kruis: Nazarener. Ook in hun taal. Nosri, en dan zonder vocalen. N S R en dan nog een „jola”. En de Joden vloekten Hem, óók daarom, dat Hij Nazarener was. Maar die geloofden wisten ook van die drie Hebreewsche letters, N S R; en ze zeiden: „Dat is Néser, dat is Spruite” en ze werden zeer getroost door Jesaja 11.

Pilatus heeft wel zotter dingen gesproken dan toen hij zeide: „wat ik geschreven heb, dat heb ik geschreven”.

Drachtstercompagnie. R. SCHIPPERS.

¹⁾ De Statenvertaling heeft steeds „Nazarener” voor inwoner van Nazareth, ook daar waar 't Gr. N. T. niet Nazaráenos maar Nazaráios schrijft. Nazaráios en Nazaráenos wisselen elkaar af. Een afwisseling, die willekeurig schijnt, wanneer men omerkt, dat Josefus 6 maal van Essáioi en 4 maal van Essenoí spreekt. De Gr. tekst in Matth. 2:23 heeft Nazaráios.
²⁾ Dat Jeremia en Zacharias gebruiken.